

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-159-6-18>

**НОВІ ЦИФРОВІ ТЕНДЕНЦІЇ
У РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ГРОШОВОГО ОБІГУ**

Нікіфоров П. О.

*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів і кредиту
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Ткач В. Є.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича*

Нікіфоров П. С.

*студент
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

У сучасному світі перехід до цифрової економіки висуває завдання щодо забезпечення цифрової трансформації і монетарної сфери економіки, появи та розвитку нових характеристик грошового обігу та нових підходів у його регулюванні. Подальший розвиток так званих «додаткових валют», у вигляді чи то «приватних корпоративних

грошей», чи то «грошей локальних людських спільнот», або ще якихось видів, сьогодні або відходить на задній план у порівнянні з розвитком криптовалют і цифрових грошей центрального банку, або самі ці «додаткові валюти» отримують цифрову трансформацію.

Останнім часом дослідженню проблем впровадження цифрових грошей і цифрової трансформації банківської та парабанківської систем приділяється значна увага у спеціальній науковій літературі. Констатується, що впровадження цифрових грошей Центрального банку (ЦБ) може істотно трансформувати інституційні механізми монетарної та фіскальної політики, сформувати нове розуміння фінансової стабільності та нові підходи до її забезпечення, нові канали монетарного трансмісійного механізму, кардинально змінити систему державного фінансового моніторингу, систему банківського нагляду, і, взагалі, змусити комерційні банки через організаційні зміни втілювати в свою діяльність нові бізнес-моделі [1, с. 312]. Наголошується також, що досвід використання криптовалют і цифрових грошей Центрального банку, умови еквівалентності при обміні між ними як приватними і державними цифровими грошима та досягнення на цій основі цінової рівноваги, свідчать що цифрові гроші Центрального банку не підривають фінансової стабільності [3].

Отже, значний вплив на процеси цифрової трансформації монетарної сфери економіки матиме перехід до використання цифрових грошей, а відмова від використання готівки, процес дематеріалізації грошей вже сьогодні знаменують нові тенденції у розвитку сфери грошового обігу. З одного боку, поширюються різні варіанти приватних цифрових грошей, чия привабливість для громадян і бізнесу полягає в анонімності та неможливості державного контролю за їх рухом. Проте, з іншого боку, дана тенденція має для суспільства і певний негатив, адже порушує грошовий суверенітет держав, вносить дисбаланси у функціонування світової валютної системи. І хоча новітні технології об'єктивно вимагають цифрових змін у сучасному грошовому обігу, проте ЦБ і уряди навряд чи погодяться передавати контроль над емісією та грошовим обігом приватному сектору. Усвідомлюючи такого роду загрози центральні банки просто зобов'язані були активізувати свою діяльність по створенню власних цифрових грошей. Сьогодні абсолютна більшість фахівців наголошує на тому щоб такі гроші якомога швидше запроваджувались в реальний грошовий обіг, в діяльність банківського сектору економіки.

Багато центробанків різних країн світу розробляють проекти по впровадженню цифрових грошей, їх випуск здійснюється на основі технології блокчейн проте вони не відносяться до криптовалют, є

різновидом електронних грошей і, як гроші випущені ЦБ, є грошима фідучіарного типу, тобто базуються на застосуванні загального принципу довіри. Проте в сучасному цифровому суспільстві головною метою запровадження цифрових грошей є повний перехід населення на безготівкові розрахунки, зниження трансформаційних витрат та інші «технологічні позитиви» в організації та регулюванні сучасного грошового обігу, включно з вдосконаленням системи державного фінансового моніторингу [4].

По суті, сьогодні, використання цифрових грошей ЦБ, – це, передусім, інноваційна технологія, яка розпочинає новий етап у розвитку теорії і практики, грошей, у розбудові нового типу грошових систем, які, маємо надію, будуть позбавлені недоліків сучасних грошей.

Функціонування цифрових грошей, як і інших форм національної грошової одиниці, забезпечується ЦБ країни на основі довіри, самі транзакції здійснюються переміщенням цифрового коду між електронними гаманцями, тобто власники коштів виконують платіжні операції і вільно переводять свій ресурс з однієї форми грошей в іншу. Таким чином цифрові гроші стають новим інструментом нової платіжної системи, яка створюється та функціонує під егідою центробанку.

Серед науковців і фахівців-практиків існують дискусії щодо можливих моделей впровадження та обігу цифрових грошей ЦБ. Виокремлюють централізовану (тільки ЦБ), децентралізовану (тільки банки та інші фінансові посередники), та гібридну (рахунки відкриває ЦБ, а обслуговують їх банки) моделі [2, с. 37].

Більшість фахівців схильні до реалізації децентралізованої моделі, хоча, безумовно, загальний контроль та відповідальність за випуск та обіг цифрових моделей незалежно від моделі, все рівно буде за ЦБ. Використання децентралізованої моделі найбільш прийнятне, на наш погляд, тому що не змінює саму «філософію» банківництва, його розуміння як системної діяльності мережі комерційних банків на чолі з ЦБ. Ця модель передбачає розподіл відповідальності перед власниками (користувачами) цифрових грошей між ЦБ та контрольованими ним комерційними банками та іншими посередниками.

У КНР, в процесі експерименту щодо переходу на цифровий юань, Народний банк Китаю застосовує гібридну модель його обігу, коли спочатку він відкриває рахунки банкам, обмінює їм готівку на цифрові юані, а банки обмінюють їх громадянам на готівку. Китайською специфікою в цьому експерименті є встановлення чотирьох рівнів цифрового електронного гаманця з різними балансами та різними лімітами, що на думку фахівців корелює із запровадженням в Китаї соціальних рейтингів.

Наукова спільнота, враховуючи найближчі перспективи впровадження цифрових грошей Центрального банку, активізувалась в обговоренні питань щодо впливу їх обігу на реалізацію монетарної та фіскальної політики, у тому числі на активізацію дії каналів трансмісійного механізму монетарної політики, її антиінфляційної складової. Проте, здається, що такий вплив якщо і буде, то мінімальним, адже за своєю природою цифрові гроші тотожні електронним грошам і в межах діючих грошових систем інструменти і методи монетарної та макропродюючої політики є незмінними. Це стосується і фіскальної політики і стримування інфляції [5].

Водночас, на наш погляд, запровадження цифрових грошей ЦБ буде сприяти забезпеченню фінансової стабільності, прозорості всіх трансакцій, надійності зберігання грошей. А додатковим чинником підтримки фінансової стабільності може стати суттєве зростання довіри населення до національних грошей.

У сучасних умовах суттєве значення для впровадження та ефективного функціонування механізму обігу цифрових грошей також має підготовка та прийняття нових законів та нормативних актів, забезпечення надійності функціонування нової платіжної системи, її захист від кіберзлочинців, посилення вимог до конфіденційності даних. Важливою також стає транскордонна координація діяльності центробанків для проведення міжнародних платежів і конвертації валют.

Література:

1. Науменкова С.В., Міщенко В.І., Міщенко С.В. Цифрові валюти у контексті суспільної довіри до грошей. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. № 2 (25). С. 305–316.
2. Міщенко В.І., Науменкова С.В., Міщенко С.В. Цифрові гроші центральних банків: майбутнє інституційних змін у банківському секторі. *Фінанси України*. 2021. № 2 (303). С. 26–48.
3. Brunnermeier M. K., Niepelt D. On the equivalence of private and public money. *Journal of Monetary Economics*. 2019. Vol. 106. P. 27–41.
4. Kumhof M., Noone C. Central bank digital currencies – design principles and balance sheet implications. *Staff Working Paper*. 2018. № 46. 43 p.
5. Nelson B. Financial stability and monetary policy issues associated with digital currencies. *Journal of Economics and Business*. 2018. Vol. 100. P. 76–78.